

Cerebral Parese-foreningen

I HORDALAND - SOGN OG FJORDANE

50 år

“Kvinnene ved vannposten”

Dette er et uttrykk om kvinner i mange land, særlig i U-land, som samler seg for å diskutere og for å løse sine sosiale og helsemessige problemer for familie og barn. I begynnelsen av 1950 årene i etterkrigstidens Norge var arbeidsvilkårene og de sosiale forholdene langt dårligere enn i dag. Gjenoppbyggingen etter krigen var kommet i gang, og mannens arbeidsdag varte gjerne fra tidlig morgen til langt på kveld. De hjemmевærende kvinnene måtte ta seg av barna, og de som hadde barn med sterk funksjonshemming hadde det enda vanskeligere, de var bundet til sine hjem.

Slik også med en gruppe kvinner i Bergensområdet som hadde det til felles at de hadde barn med hjerneskade – cerebral parese. De søkte sammen i en slags forening for å hjelpe hverandre og ville arbeide for å bedre sine livsvilkår. De kalte seg Damegruppen.

De leste Kjell Boysens artikkel i Dagbladet om ”de glemte barn” og holdt seg godt underrettet om stiftelsen av ”Foreningen mot cerebral barneparese” i 1950 i Oslo. En av disse mødrene, Esther Johannesen, hadde gode forbindelser med foreningen i Oslo på denne tid, og det ble også arrangert et møte i Bergen der overlege Sundal ved den nye Barneklubben fortalte om cerebral parese. Det ble arbeidet for å starte en CP forening også på Vestlandet. I 1953 dro et av medlemmene i Damegruppen, Valborg Dahl, til Oslo for å skaffe mest mulig informasjon og ”fødselshjelp” til den nye foreningen. Hun hadde samtaler med Kjell Boysen og ble vist rundt på Rikshospitalets Barneavdeling. Hun kom hjem med friske impulser. En av mødrene i Damegruppen var Hedvig Poppe-Jensen. Hennes mann var nylig blitt distriktssjef for NSB i Bergen, og gjennom ham fikk vi en tilgang til Statsbanenes velferdshus som skulle bli viktig for mange senere aktiviteter.

Valborg Dahl fra Damegruppen gjorde forarbeid i Oslo før stiftelsen.

CP-foreningen blir stiftet

Så endelig den 12. november 1954 var en kommet så langt at et stiftelsesmøte kunne avholdes i Biblioteksalen i Bergen. Protokollen forteller oss ikke hvor mange som møtte frem, men det sies at det var vel 30 personer. Det var i alle fall alle kvinnene i Damegruppen og en del andre foreldre, sammen med en del fagfolk fra Barneklubben og noen tilreisende fra Voss.

Advokat Boysen var innkalt fra Oslo og hadde vært behjelpelig å utarbeide vedtektene som nå ble vedtatt for den nye foreningen, og som fikk navnet "Foreningen til bekjempelse av cerebral barneparese i Hordaland". Protokollen viser at det første arbeidsutvalg som ble valgt på stiftelsesmøtet besto av: Esther Johannesen, Karen Gundersen, Fritz Poppe Jensen, Sverre Tvinnereim, Helen Vogt, Arne Kåss, og N. A. Bonsaksen fra Voss. To uker etterpå, i det konstituerende møte ble så F. Poppe Jensen valgt som den første formann med Valborg Dahl som kasserer og Hedvig Poppe Jensen som sekretær.

Videre ble Carl Frimann Dahl, Gerd Hammer, Ragnar Sellevold og F. Chr. Mohn valgt til styremedlemmer.

Fritz Poppe Jensen ble den første leder i vår forening.

Og foreningen lå ikke på latsiden - Allerede tidlig i 1955 ble det arrangert et foreldremøte på Voss, og Esther Johannesen ble sendt til Oslo som den første utsending til CP-foreningens årsmøte.

Etter samråd med CP-foreningen sentralt ble det bestemt at også Sogn og Fjordane fylke skulle være med i den nye Vestlandsforeningen.

Daginstitution for barn med CP

Den nye foreningen satte seg tidlig mange store mål. Det ble snakket om både barnehage, skoleinternat og behandlingshjem for barn med cerebral parese. Men det primære mål for kvinnene i Damegruppen var en daginstitution som kunne avlaste sterkt belastede foreldre.

Nå begynte rundgangen for å finne et høvelig hus i Bergen. Dette ble en langvarig prosess. Etter å ha vurdert flere eiendommer i byen og på Årstad, fant foreningen i årsskiftet 1957/58 frem til et hus i Løbergsalleen. Kjøpesummen var kr. 48.000.-. Da hadde foreningen klart å skrape sammen vel 20.000 i egenkapital, slik at pantelånet i Bergen Bank ikke ble for stort. I løpet av 1958 begynte arbeidet med å ominnrede huset og planlegge den fremtidige drift av daginstitutionen.

Løbergsalléen - CP-foreningens daghjem

Første etasje i det nyinnkjøpte huset ble ominnredet til oppholdsrom og lekestue for barna, og det ble bygget rom for fysioterapi. Mye ble gjort på dugnad med en del leiet hjelp.

Dr. Th. Walther, som hadde mye erfaring med cerebral parese, ble knyttet til daghjemmet som tilsynslege. Et husstyre ble valgt fra CP-foreningens medlemmer. C. Frimann Dahl ble leder gjennom de første år, og Olav Skjelvik ble regnskapsfører. Seinere ble Bj. Willanger og J. Sundvor ledere i Løbergsalléen. Det ble ansatt daglig leder, fysioterapeut og assistenter. Foreningen hadde kjøpt en bil til transport av barna, men senere fikk en kontrakt med Falken om transporten.

Huset i Løbergsalle ble innredet til det første daghjem for c.p.barn i Bergen

Så endelig i 1959 kunne det første daghjem for barn med cerebral parese åpne i Bergen, og foreningen hadde dermed nådd sitt første mål. Men kapasiteten i Løbergsalléen var ikke så stor, 8 – 10 barn var det meste en kunne klare i de beskjedne lokalene. Behovet var langt større, og mange barn sto på venteliste i 1960- årene.

Fayehagen - Sanitetsforeningens behandlingshjem

Denne institusjonen, som var eiet og drevet av Sanitetsforeningen, var det første tilbudet som barn med cerebral parese i vårt område hadde for langtidsopphold og medisinsk behandling.

Flere av legene ved Barneklirikken på Haukeland var sterkt engasjert i diagnostisering og behandling av barn med CP, men det var først og fremst dr. Th. Walther i Fayehagen som ble CP-foreningens medisinske rådgiver i disse tidlige årene. Han hadde forsket på cerebral parese, bl.a. under et studieopphold i USA, og ble også med i foreningens styre i noen år. I begynnelsen av 1960- årene inngikk CP-foreningen en samarbeid-savtale med Sanitetsforeningen, og barn med cerebral parese hadde et godt tilbud om behandling og opphold ved Fayehagen til langt ut i 70- årene.

Undervisningscenteret Nordnes

I 1950 – 60 årene var det små muligheter for sterkt funksjonshemmede å få tilbud i den lokale grunnskolen. Skolebygningene med sitt utall av trapper var lite tilpasset unge med handikap, og læremessig var det utilstrekkelig med kvalifisert personale for spesialundervisning. Men Bergen kommune var forholdsvis tidlig ute med å etablere et undervisningscenter på Nordnes skole for barn med hjerneskader.

Skolesenteret hadde elever fra hele Bergensområdet, og mange barn med cerebral parese har fått sin grunnskoleundervisning her.. Skolemiljøet på Nordnes skapte et verdifullt samhold mellom elever, foreldre og lærere, men svakheten med spesialskolen var vel at elevene mistet mye av kontakten med jevnaldrene i sitt lokalmiljø.

Barn og foreldre fra Undervisningscenteret Nordnes på vei til 17. mai toget

I løpet av 1970-årene kom det ny lov om integrering av funksjonshemmede i det lokale skolemiljøet, og skolene generelt fikk resurser til å gi mer spesialundervisning. Men Undervisningscenteret på Nordnes ble ikke overflødig, og gir i dag skoletilbud til de funksjonshemmede som fungerer svakest og ikke kan nytte seg av lokalskolen..

1960-årene - planlegging og økt virksomhet

Etableringen av daghjemmet i Løbergsalléen og oppstartingen av driften var en kraftanstrengelse for den unge CP-foreningen, men ble ingen ”sovepute”. Det var en markert stigning i antall barn med cerebral parese på

denne tiden og økende behov for daghjems plasser. De vanlige daghjemmene var ikke bygget eller bemannet slik at de kunne dekke behovet til funksjonshemmede, og i Løbergsalléen økte ventelisten over barn som søkte plass.

Samtidig arbeidet foreningen intenst med å planlegge en større behandlingsinstitusjon for barn med hjerneskader. Problemet med å skaffe en høvelig tomt for et nybygg var en side av saken. I slutten av 60-årene fikk CP-foreningen løfte fra Bergen kommune om en byggetomt i Sandviken, og en kunne da starte opp med mer konkret planlegging og behovsutredning.

Fagerås Gård

I den stadige søken etter muligheter for å utvide daghjemdriften kom en i 1969 over en gammel og tradisjonsrik eiendom på Landås. Det var Hagerupfamilien og Griegfamiliens hus som lå praktfullt til med utsikt over Tveitevannet. Huset var fra før 1830 og omgitt av en hage, som i fordums dager må ha vært praktfull med mange sjeldne trær og vekster. Den forrige eier var musikkelsker og hadde testamentert eiendommen til Harmonien, angivelig som bolig for den faste dirigenten. Men forfallet var kommet så langt at musikkelskapet ikke så seg i stand til å beholde og restaurere eiendommen. Det ble derfor til at CP-foreningen fikk kjøpe eiendommen til en svært rimelig pris for å etablere en større daginstitusjon for funksjonshemmede barn.

Forfallet var kommet så langt at det ble en kjempeoppgave for foreningen å omskape eiendommen til en brukbar daginstitusjon. En hadde sterkt begrensede midler til å leie inn fagfolk, og foreningen måtte i stor utstrekning basere seg på dugnad fra foreldre og annen frivillig innsats. Og det ble en formidabel dugnadsinnsats fra foreldrene i CP-foreningen før det

Fagerås Gård ble ombygget av CP-foreningen til behandlingsinstitusjon og daghjem.

gamle huset kunne tas i bruk til sitt nye formål. I den gamle hagen ble det ryddet plass til et fint lekeareal.

CP-foreningens daginstitusjon i Fagerås Gård startet opp i begynnelsen av 1970 med plass til 25 funksjonshemmede barn. Den nye institusjonen fikk en tilfredsstillende kurpengeordning med Trygdekassen og en fast transportordning gjennom drosjesentralen. Nå kunne en endelig etablere et fullverdig behandlingsteam med 2 fysioterapeuter, ergoterapeut, 2 førskolelærere, sosionom og psykolog på deltid, samt sekretær og flere barnepleiere og sivilarbeidere. Hedda Riise var blitt ansatt som daglig leder i Løbergsalleen og ble nå den nye bestyrer i Fageråsen, mens Per Erik Waaler ble tilsynslege. Fra CP-foreningen var Jon Sundvor og seinere Henrik Mykkeltvedt ledere og Guro Andersen kontoransvarlig.

Sommerfest på Fagerås Gård.

I løpet av årene i Fageråsen utviklet foreningen et godt dagtilbud for funksjonshemmede barn som i sin helhet kunne flyttes over til den større institusjonen som var under planlegging.

Fageråsfondet

Da CP-foreningen flyttet fra Fagerås Gård ble Bergen kommune tilbudt å kjøpe den historiske eiendommen, men uten at en fikk respons. Foreningen måtte derfor selge på det åpne marked. Eiendommen ble kjøpt for 170.000 kr. og ble tilslutt solgt for ca. 1,2 millioner kroner. Etter at all gjeld var betalt, kunne foreningen opprette et fond på ca. 1 million

Per Inge Hatlestad - leder fra 1969 og første styreleder på Vestlund.

for barn og ungdom med CP. Dette er Fagerås-fondet som hvert år deler ut midler til ferie og andre formål til funksjonshemmede i foreningen. CP-foreningen velger styre for fondet, og Alf Iden har i mange år vært leder. Tilskudd fra Fageråsfondet deles ut etter søknad hvert år i mai.

Tefesten på Norge

Kampen for å skaffe foreningen inntekter tok aldri slutt, og det var kvinnene som var pådrivere i dette arbeidet. Damegruppen ble aldri trett når det skulle skaffes penger til foreningen med sine utallige lotterier, der gevinstene var mye hjemmelagde ting.

Men den årlige begivenhet var likevel Damegruppens store tefest i bankettsalen på Hotell Norge, med mannekengoppvisning og utlodning. Disse arrangementene kunne innbringe mer enn 20.000 kr. netto.

Blomsterdagen

Men i arbeidet for å skaffe penger til daghjem og byggeplaner var det likevel Blomsterdagen som ble den store "spydspiss" i foreningens virksomhet for å skaffe inntekter. Og denne årlige begivenheten hadde ett symbol -

Vårt nye telt på Festplassen var senter for Blomsterdagen.

”Knapphullsnelliken”, Arrangementet med salg av knapphullsnelliker fra CP-foreningen begynte egentlig i Øst-Norge i 1950-årene, og ble startet opp i Bergen få år etterpå.

Blomsterdagen i Bergen ble arrangert hvert år på den siste torsdag i august, helt frem til begynnelsen på 1990-årene. Allerede før sommerferien var det møte med Gartnerforeningen som gjennom mange år sikret oss leveranse av tusenvis med nellik fra gartnerier i Østlandsområdet, og en masse blomster og planter fra lokale gartnerier i Bergensområdet.

Den store dugnaden for foreningens medlemmer startet onsdag ettermiddag i Statsbanenes velferdshus med sortering av ca. 4000 nelliker og pakking av nellikene på salgsbrett. Dette var først og fremst kvinnenes jobb. Mannfolkene med sine biler trålet gartneriene i Bergensområdet etter potteplanter og blomsterbuketter for tombola og salg på Festplassen.

I mange år var det elever fra Handelsgymnaset som ble sendt på byen torsdag morgen med hvite brett fylt med knapphulls nelliker - pris kr. 2 pr stk. de første år, stigende til kr 10,- etter som årene gikk. I de senere år var det Åsane Gymnas sine elever som sto for gatesalget av nelliker.

Ut på dagen var det blomsterteltet på Festplassen som var sentrum for virksomheten. Her drev foreningens damer tombola og utlodning av potteplanter og buketter. Det var et svært arbeid å få opp teltet om morgenen, og enkelte år når vi var uheldig og fikk regnvær, kunne det bli mye lekkasje. Derfor måtte foreningen i 1970-årene skaffe seg et nytt telt, spesialkonstruert med et rørsystem som var enklere å montere. Teltgjengen - en gruppe med foreldre, ble etter hvert ganske proffe på teltmontering. Blomsterdagen kunne gi foreningen en inntekt på mellom 40 til 60. tusen kroner hvert år. Det var en virkelig kraftanstrengelse for medlemmene i

Blomstertombolaen ruller i teltet.

CP-foreningen, men det var også et prosjekt som skapte et stort samhold mellom foreldrene. Det er mange som har gode minner fra Blomsterdagen.

Behandlingscenter for Vestlandet

CP-foreningens inntekter gjennom disse årene fra blomsterdager og lotterier utgjorde til sammen et betydelig beløp. Men det var mange formål å bruke pengene til – fra juletreffester og seminarer til ungdomskurs og ferietiltak.

Egenkapitalen var stadig forholdsvis beskjeden med tanke på bygging av en større behandlingssinstitusjon. Arkitektfirmaet Vaardal-Lunde var blitt engasjert for planlegging av byggeprosjektet i Sandviken på tomten vi hadde fått tildelt av Bergen kommune. Men dette byggeområdet var svært begrenset og lite ideelt for det behandlingssenter foreningen ville bygge. Dette skulle ha plass for mange aktiviteter, som internat, daghjem, legekontorer og behandlingsrom for fysioterapi, ergoterapi og for sosionomer og psykologer. Foreningen var derfor stadig på utkikk etter et større byggeareal, og ikke minst nye finansieringsmuligheter.

Johan Ludvig Mowinckels Stiftelse.

En kvinne som ikke var bergenser, og som heller ikke hadde funksjonshemmede barn, gjorde en stor innsats i foreningen i de mest aktive år. Det var Sidsel Falck som tidligere hadde vært fysioterapeut i Løbergsalleen og senere styremedlem i mange år. I sitt hjem på Brennhagen ga hun plass for mange viktige arbeidsmøter og styremøter. Hennes mann Einar Falck var styreformann i J. L. Mowinckels Rederi.

Sidsel Falck - leder i foreningen fra 1976 og styreleder Vestlund.

Den kjente bergenske skipsreder Johan Ludwig Mowinckel var født i 1870 og var i mellomkrigstiden statsminister for Venstre. Han døde i Amerika i 1943. På 100-årsdagen for hans fødsel i 1970 ville rederiet gi en minnegave til et samfunnsnyttig formål. Med Falck-familiens medvirkning ble denne gaven gitt til Cerebral Pareseforeningen, til bygging av et behandlingssenter for Vest-Norge. Gaven var på hele 3 millioner kroner, og dermed hadde foreningen den egenkapital som trengtes til sine byggeplaner.

Forutsetningen var at det skulle opprettes en stiftelse i Johan Ludwig Mowinckels navn, som skulle stå for bygging og drift av den nye institusjonen.

Denne stiftelsen ble etablert med fylkesmannens godkjenning og ble senere driftsstyre for institusjonen. Cerebral Pareseforeningen fikk 3 medlemmer i dette styret og dessuten fikk Hordaland fylke, Bergen kommune og Universitetet i Bergen hver sin representant. Det var Per Inge Hatlestad, Sidsel Falck og Jon Sundvor fra foreningen, T. Djupesland fra fylket, Gerh. Hammerstad fra kommunen og Dagfinn Aarskog fra Universitetet.

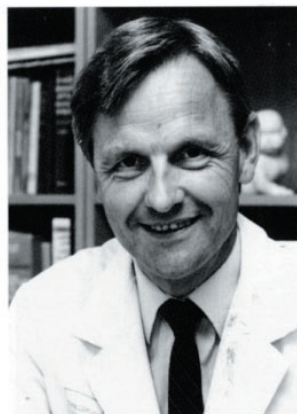
Vestlund i Fyllingsdalen

Etter den store tilførsel av kapital til CP-foreningen åpnet det seg nå mulighet for foreningen å planlegge en så stor behandlingssenter som det var behov for. Men da måtte en ha en langt større byggetomt, og en måtte ha velvillig hjelp fra Bergen kommune.

Per Erik Waaler, som var tilsynslege ved Fagerås Gård, var også engasjert i planleggingen av den nye institusjonen. Ved et besøk hos byplansjef Olaf

Nesse der planene ble diskutert, ble det nevnt et større areal i Fyllingsdalen som var øremerket for institusjonsformål, og byplansjefen spurte om dette kunne passe for CP-foreningen. Tomten var på mange måter ideell for foreningens planer, men for å få stor nok plass måtte en ved kommunens hjelp gå til ekspropriasjon av noe tilleggsareal fra gårdsbruket Vestlund. Mens denne saken pågikk i rettsapparatet, fikk foreningen forhåndstiltredelse til tomten i slutten av 1972, slik at verdifull tid ble spart. Dermed kunne en starte detaljprosjekteringen for fullt, samtidig som søknaden til Helse- og sosialdepartementet var til behandling. Slik ble prosjektet også reddet fra en unødige prisstigning. Byggekommité ble etablert med Bjarne Willanger som formann og Inge Hatlestad, Sidsel Falck og Fritz Poppe Jensen som medlemmer. I mai 1973 kunne spaden endelig settes i jorden. Dette ble markert med en grunnsteinsnedlegging som ble foretatt av Magda Mowinckel som representant for donator.

Per Erik Waaler -
tilsynslege Fagerås Gård og sentral i
planlegging av Vestlund.

Finansiering og detaljplanlegging

Arkitektfirmaet Vaardal Lunde sto for den endelige planløsning med arkitekt Knut Knutsen som daglig leder. Det viste seg at sluttsummen for Vestlundprosjektet ble i underkant av 9 millioner kroner, som var nær den opprinnelige kalkyle. Gaven fra J. Ludwig Mowinckels Rederi utgjorde hoveddelen av egenkapitalen. Etter en del forhandlinger ble den nødvendige lånekapital på ca. 5 millioner sikret fra en gruppe banker og forsikringsselskaper i Bergen, ikke minst med støtte fra Einar Falck.

Den endelige planen for Vestlund ble et hovedbygg på 2700 kvadratmeter, og i tillegg bestyrer- vaktmesterbolig sammen med en boligfløy for

Bjarne Willanger - styremedlem og leder for byggingen av Vestlund.

familier i tilknytning til internatet. Bygget ble formet rundt et åpent atrium, og inneholdt en fløy for daghjemmet sammen med internat og skoleavdeling, samt kjøkkenavdeling og kantine. I tillegg kom resepsjon og legekontorer, lokaler for fagpersonale som psykologer, fysioterapeuter, sosionomer og ergoterapeuter. En kjerne i anlegget var et moderne svømmebasseng, samt auditorium. Arkitekten hadde arbeidet bevisst for å unngå institusjonspreget med måten å dele opp avdelingene på, samt å bruke fargekombinasjoner på en hjemlig og trivelig måte. Alt var lagt til rette for at så vel brukere som de ansatte skulle få et optimalt miljø å virke i.

Vestlund Behandlingscenter åpnes i 1975

Byggearbeidene på Vestlund gikk programmessig, og uten at en fikk vesentlige kostnadsoverskridelser. Våren 1975 kunne Vestlund Behandlingscenter delvis tas i bruk. Kronprinsesse Sonja kastet glans over den offisielle innvielsen, sammen med fylkesmannen i Hordaland, Bergens ordfører og en rekke gjester. En stor dag for Cerebral Pareseforeningen i Hordaland, Sogn og Fjordane!

Tidlig i 1975 hadde CP-foreningen knyttet til seg en lege i barnenevrologi - Per Kristian Anfinen. Han kom fra Barneklubben ved Haukeland Sykehus og hadde skaffet seg ytterligere erfaring med barnehabilitering i praksis ved Berg Gård i Oslo. Etter et studieopphold i Göteborg gikk han i 1975 inn i stillingen som overlege og leder på Vestlund.

Sammen med fysioterapeut Borghild Kløve som kom fra Fayehagen, og Hedda Riise fra Fagerås Gård, ble de kjernen i det nye tverrfaglige teamet som ble bygget opp på Vestlund.

Fra åpningen av Vestlund Behandlingssenter 1975.

Samtidig ble Sigurd Østgulen tilsatt som økonomisjef. Overlege Per Kristian Anfinen var daglig leder for Vestlund i mer enn 20 år - så lenge J. L. Mowinckels Stiftelse sto for driften av institusjonen.

CP-foreningens daginstitusjon på Fagerås Gård ble med alle sine aktiviteter overført til Vestlund. En kunne etter hvert ta imot et større antall barn med hjerneskader, og det ble anlagt gode lekearealer for uteaktivitet. Poliklinikken på Vestlund fylte et stort behov, ikke bare for Hordaland men også for området nordover til Stadt og for barn fra deler av Rogaland. Vestlund ble etter hvert en sentralinstitusjon for barn med hjerneskader fra hele Vest-Norge, og statistikken for 1980-90 årene viser at institusjonen hadde oppfølgingsansvar for mer enn 800 barn.

I tillegg drev Vestlund Behandlingssenter en utstrakt kursvirksomhet for fagpersonale fra skoler og andre virksomheter som var engasjert med funk-

Kronprinsesse Sonja blir orientert av Hedda Riise ved åpningen.

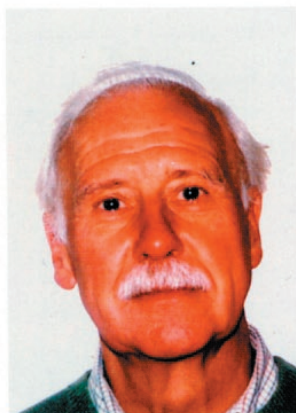
sjonshemmede barn. Fagteamet på Vestlund drev også en utstrakt eksternt virksomhet med rådgivning for helseinstitusjoner og skoler i distriktet og med besøk til familier med funksjonshemmede barn.

Fylket overtar Vestlund

I midten av 1990 årene ble det bestemt fra sentralt hold at de privateide helseinstitusjoner skulle innordnes i den fylkeskommunale virksomhet. Mowinckels Stiftelse måtte da gå i forhandlinger med Hordaland fylke om et økonomisk oppgjør. Styrets leder, Arild Takle, deltok i forhandlingene for Stiftelsen, mens J. Sundvor representerte CP-foreningen

Vi hadde fått utført en ny taksering av hele Vestlundanlegget, og en verdi på nesten 24 millioner ble utgangspunktet for forhandlingene. Vår strategi var en tredeling av verdiene, - en del til fylket som hadde nedbetalt lånegjeld, en del til Haukeland Sykehus, som skulle stå for den videre drift av institusjonen, og den siste tredel skulle gå til Stiftelsen. Denne løsning ble akseptert av Hordaland fylke, og Mowinckels Stiftelse fikk dermed til sammen ca. 8 millioner til nye oppgaver for funksjonshemmede barn og ungdom i vår region.

Overlege **Per Kristian Anfinsen** var leder på Vestlund i over 20 år.

En del av løsningen var at hybelhus og vaktmesterbolig ble utskilt, slik at denne delen av eiendommen kunne overtas av Bergen kommune. Boligene ble siden radikalt ombygget slik at kommunen her fikk et moderne avlastningshjem for funksjonshemmede.

Damegruppen

(They never lie down)

Vi startet vår beretning med damegruppen, som var pionerene i CP-Foreningen.

Disse kvinnene har i alle år vært en drivkraft i foreningsarbeidet. Ved byggingen av Vestlund kunne damegruppen stille til rådighet et seksifret beløp til innredningen av internatet. Det var midler som var samlet inn ved tefester og i medlemsmøter, og mange andre arrangementer.

Damegruppen eksisterer på mange måter ennå, men nå er sammenkomstene mer i privat regi.

Fra den årlige julefesten i CP-foreningen.

Julefestene

Ikke minst har damegruppen vært aktiv ved å arrangere de årlige julefestene i foreningen. I mange år ble dette populære arrangementet avviklet på Vestlund, men deltakelsen ble etter hvert så stor at en måtte flytte til Vesta sin store kantine i Fyllingsdalen. Det er et stort tiltak for foreningen med over 100 deltakere og presanger til alle ungene.

Sommerleirene

For funksjonshemmede og familiene er sommeren ofte en vanskelig tid. Tilbudet for barn og unge med CP er svært begrenset og ofte vanskelig å forene med ferietilbud for andre barn i familien. Kommunene har ikke engasjert seg særlig når det gjelder de sterkt funksjonshemmede, og derfor har CP-foreningen i alle år satset mye på å arrangere sommerleirer med kvalifiserte hjelpere.

I mange år var foreningens sommertilbud konsentrert til Sanitetsforeningens feriesteder, blant annet i Valdres. Men vi måtte følge med utviklingen da det ble populært med sydenreiser til Spania og Kanariøyene. Den første store sydenturen for CP-ungdom i vår forening gikk til Mallorca med Henrik Mykkeltvedt som leder, og var svært vellykket. Siden har det blitt arrangert sommerferie til det norske helsesenteret i Arquineguin på Grand Canaria. Mange fra Vestlandet har også fått reise til Cerebral Parese-foreningens sommerleir på Eidene ved Oslofjorden. Bergen kommune har hvert år gitt verdifull økonomisk støtte til foreningens ferietiltak.

Fageråsfondet - og utbyttet fra dette fondet - har i mange år vært et grunnlag for ferietilbud innen foreningen. Fondet gir økonomisk støtte til foreningens ferietiltak, men først og fremst tilskudd til den enkelte funksjonshemmede etter søknad hvert år i mai måned. Alf Iden har i mange år vært leder i fondet.

Henrik Mykkeltvedt styreleder i foreningen fra 1982.

Alf Iden - leder i Fagerås-fondet og for badeterapien.

Fritidsaktiviteter

Sommerleirer og tilrettelagte turer har i mange år vært en del av foreningens tilbud for de unge med CP, sammen med helgekurser på Vestlund og andre steder. Foreningen har også sett det som en oppgave å gi tilbud om fysisk aktivitet i hverdagen. Derfor har CP-foreningen i en rekke år gitt tilbud om terapibading i det tempererte bassenget ved Haukeland Sykehus, der vi har leiet bassenget en dag i uken. Selv om foreningen har vakt tilstede, bør de fleste funksjonshemmede også ha hjelp med.

Foreldrekursene

Disse kursene har vært en sentral oppgave for foreningen i mange år. Det har vært satset mye på å gi avlastning og ikke minst nyttig og ny informasjon til foreldrene, først og fremst gjennom kursopphold som har vært lagt til attraktive steder og hoteller. Kurser med weekendopphold har blitt arrangert fra høyeste Finse til mange fjordhoteller. Og i tillegg har det vært holdt mange dagskurser på Vestlund. Vi har alltid fått gode fagpersoner til å informere om nyvinninger innen CP-arbeidet, og om tiltak for å lette belastningen for foreldre. Særlig har foreningen hatt verdifull nytte av fagfolkene på Vestlund, men også mange innen skole- og trygdevesenet. Men den aller største verdien fra disse kursene er kanskje den kontakten som blir skapt mellom foreldrene, og det å få snakke om felles erfaringer og utfordringer.

Fra badetreningen på Haukeland - Kent-Even og Helge i bassenget.

Arbeidet for egne boliger

Det var en stor konsentrasjon av barn født med hjerneskade på 1960-70 tallet. Da disse kom i voksen alder, ble det en stor utfordring å skaffe boliger til dem som flyttet hjemmefra. I flere år hadde vi en stor gruppe med CP som fikk bolig på Nordåstunet. Men da det senere ble aktuelt med annen bruk av denne institusjonen, ble disse beboerne flyttet til en såkalt ungdomsavdeling ved Midtbygda Sykehjem.

Dette var ikke tilfredsstillende for Cerebral Pareseforeningen fordi de i realiteten var innlagt på sykehus, og ble fratatt mesteparten av sin uføretrygd. Foreningen presset på Bergen kommune i denne forbindelse, og det resul-

Jon Lind Sundvor styreleder Vestlund
1982-1992.

terte i at det ble bygget et kollektiv for ungdom med CP-Karihajago i Åsane. Dette er hittil det eneste kollektiv for fysisk funksjonshemmede som er bygget i Bergen. Flere i gruppen fikk etter hvert tilrettelagte boliger sentralt i byen, og dette har blitt en trend i utviklingen siden.

Vår forening har ennå en byggetomt ved Vestlund der vi hadde planer om en kollektivbolig. Denne byggeplanen er ennå ikke blitt realisert, men foreningen håper å kunne få bygget tilrettelagte serviceboliger her i samarbeid med kommune og et boligbyggelag.

Transport av funksjonshemmede

Den viktigste forutsetningen for utflytting til egne boliger og all fritidsaktivitet for funksjonshemmede, er en brukbar offentlig transportordning. Foreningen har i alle år vært en pådriver overfor kommune og fylke i denne sammenheng, og vi har deltatt i uttallige transportutvalg. Frem til 90-årene hadde kommunen organisering og ansvar for handikapkjøringen i Bergen, og tilbudet var kanskje det beste i landet. Siden Hordaland fylke overtok transporttjenesten, er tilbudet stadig blitt dårligere, med det resultat at funksjonshemmede som bor i egne boliger er blitt mer isolert.. Bergen har i dag et langt dårligere tilbud enn de andre større byene i landet, og det er en sentral oppgave for CP-foreningen og andre organisasjoner å arbeide for et bedre og mer rettferdig transporttilbud for de funksjonshemmede.

Syssetting av funksjonshemmede

CP-foreningen deltok i etablering og finansiering av en av våre første ver-nete bedrifter – Åstvedt Industrier. For å skaffe beskjeftigelse også for svaker arbeidssøkere var foreningen også med i aksjetegning, planlegging og oppstarting av Grønnevikens Industrier og Bergen Arbeidssamvirke, der Bjarne Willanger var en drivkraft i etableringen. Vi har hatt styrerepresentant i Bergen Arbeidssamvirke siden starten. CP-foreningens representant i styret de seinere år har vært Gunnar Sulen. Han har tidligere deltatt i foreningens styre.

Politisk virksomhet

CP-foreningen var initiativtaker og pådriver i etableringen av Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon i Hordaland, og også i Bergen kommune sammen med NFU og Handikapforbundet. Det har vært nødvendig å kunne påvirke og legge press på fylket og kommunen ved fellesinnsats fra organisasjonene i forholdet til funksjonshemmede. Og gjennom FFO sentralt har vi hatt støtte og informasjon om arbeidet og forholdene på landsbasis.

Fylkesorganisasjonen og kommune-FFO har nå kontorer hver for seg, men i samme bygg sentralt i Bergen. Økonomien er blitt bedre de siste årene, med større tilskudd fra fylke og kommune. Fellesorganisasjonene har vært aktive foran fylkes- og kommunevalg og i mange bevilgningssaker som gjelder funksjonshemmede. Bjørn Greve har vært sekretær i fylkesorganisasjonen, mens Jon Sundvor har vært leder i FFO-Bergen i en årrekke. I dag er Evelyn Davidsen fra vår forening leder i kommune – FFO. Flere av våre medlemmer er engasjert i kommunale råd og kommune-FFO i fylkene.

Kjellaug Sjøthun - mangeårig styreleder i C.P.Foreningen Hordaland/Sogn og Fjordane.

Rådet for funksjonshemmede i Bergen

Det kommunale rådet ble opprettet i 1993 – mye på initiativ fra CP-foreningen. Jon Sundvor var leder i første valgperiode. Rådet har sekretariat i kommune-administrasjonen og er høringsinstans i alle saker som gjelder funksjonshemmede i kommunen. I denne valgperioden er Einar Georg Johannessen fra CP-foreningen leder i Rådet. Det kommunale rådet har 5 medlemmer fra ulike organisasjoner. To politikere fra Bystyret er nå kommet med i rådet, i den hensikt å gi det større innflytelse.

Vestlund Habiliteringssenter 2005

Vestlund Habiliteringssenter ble i juni 1995 integrert i Haukeland Universitetssykehus. Senteret er organisert i seksjon for barnenevrologi og habilitering, Barneklivikken.

Det har et tverrfaglig sammensatt personale. I tillegg til administrasjon og merkantilt personale arbeider her barneleger, psykologer, fysioterapeuter, sosionom, vernepleier, barnepleier. Ulriken skolesenter har spesialpedagoger og logoped. Fagpersonalet er organisert som tverrfaglige team.

Senteret arbeider med barn og unge i alder 0-18 år, som har medfødte og tidligere ervervede funksjonshemninger, samt andre barn med behov for tverrfaglig habiliteringstjeneste på spesialistnivå.

Målet er at personer som har behov for habilitering skal tilbys og ytes tjenester som kan bidra til stimulering av egen læring, motivasjon, økt funk-

sjons- og mestringsevne, likeverd og deltakelse. Vestlund Habiliterings-senter skal gi tjenester på spesialistnivå til barn og unge i form av diagnos-tikk, funksjonsutredning, behandling samt veiledning. Informasjon og opplæring til omsorgspersoner/fagpersoner rundt barnet/ungdommen er en viktig del av arbeidet.

Vigdis Jacobsen er i dag daglig leder og Kristian Sommerfelt er seksjons-overlege.

Omdanning av J. L. Mowinckels Stiftelse – årene 1996 – 2005

Etter at Vestlund var solgt til Hordaland Fylkeskommune, var det nødven-dig å foreta en omdanning av stiftelsen, ettersom grunnlaget for driften nå var vesentlig endret. Fra å drive Vestlund for fylkeskommunens penger, hadde stiftelsen nå fått “egne penger” i form av en grunnkapital på 8 mill. kr etter at også boligene ved siden av Vestlund var solgt.

Bergen Kommune frasa seg sin representasjon i sty-ret, og i det styret som nå ble oppnevnt satt Eirik Danielsen, leder, Kjellaug Sjøthun nestleder, Einar G. Johannessen, Rune Hansen og Per Erik Waaler, den siste som Universitet i Bergen sin representant (Barneklubben).

Vedtektene ble omarbeidet og formålet todelt (fra vedtektene):

- a) *etablering og drift av egnete, tilrettelagte ferieboliger for medlemmer av Cerebral Pareseforeningen, avd. Hordaland og Sogn og Fjordane og pårørende.*
- b) *bidrag i form av enkeltbevilgninger til tiltak som kan gi Stiftelsens målgruppe økt livskvalitet, her- under også til forskningsformål.*

Eirik Danielsen -
leder i J.L.Mowinckels stiftelse.

CP-foreningens feriested i Sveio - ferdigbygget 2005.

Feriested for CP-foreningen

Det startet umiddelbart etter omdanningen et arbeid med å lokalisere et egnet feriested, noe som viste seg ikke å være helt enkelt. I et samarbeid mellom CP-foreningens og stiftelsens styrer ble målsettingene lagt, og blant de viktigste egenskapene som måtte være oppfylt var egen strandlinje, minimum tre mål eiendom, og at terrenget for øvrig var egnet for tilrettelegging.

Det ble reist på uttallige visninger, hovedsakelig nord (Lindås/Gulen) og sør til Tysnes. I flere år var en meget flott eiendom på Lindås aktuell, men verneinteresser hos fylkesmannen satte til slutt en stopper for dette. Endelig, i 2003 fant man en perle på Fagerland i Sveio kommune med 10

mål eiendom, 200 m. egen strandlinje, og en påstående hytte. Det var mange interessenter, og en var heldig som fikk tilslaget innenfor den vedtatte rammen. Samlet til kjøp og utbygging kunne stiftelsen disponere 1/3 av grunnkapitalen, pluss en del frie midler, til sammen ca. 3,6 mill. kr..

Den eksisterende bygningen ble tegnet om, bl. a. med en ny fløy med to tilrettelagte soverom og bad, samt nytt inngangsparti. Eiendommen var nær ferdig utbygget ved CP-foreningens 50-årsjubileum i november 2004, og her ble nøkkelen symbolsk overrakt fra stiftelsen til CP-foreningen, som tegn på at stedet framover står til foreningens disposisjon. "Furuneset" ble så åpnet for medlemsutleie 1. mai 2005, etter mange intense dugnadstimer. Stedet er 100 % tilrettelagt, og takket være Hjelpemiddelsentralen i Hordaland er også alle vitale hjelpemidler for funksjonshemmede på plass. På eiendommen er det asfaltert gangveisystem, helt ned til egen kai og strand.

Andre tiltak

Den andre delen av stiftelsens formål har vært bevilgninger til ulike tiltak for målgruppen (CP og lignende hjerneskader). Gjennom de siste 10 årene har det vært gitt mange bidrag til forskning, hovedsakelig til Barneklubben. For øvrig har det vært bevilget til enkeltpersoner og felles tiltak, ikke minst via CP-foreningen, som nesten årvisst har hatt ferie- og turprosjekter som har fått sin del.

I skrivende stund sitter de samme representantene for CP-foreningen i stiftelsens styre som etter omdanningen i 1996, mens Kristian Sommerfelt har avløst Liv Lægred som i seks år satt for Universitetet/Barneklubben etter Per Erik Waaler.

Foreningen i tidsrommet 1990 til 2005

Foreningen har selvsagt vært i forandring de senere tiår. Foreldre har en travel hverdag, og det meste av ansvaret faller på dem. En har i alle år kjempet for å få informasjon om rettigheter, støttekontakter og avlastning. Foreningen har arrangert møter med ulike tema for å gi rett og egnet informasjon til foreldre, funksjonshemmede og fagfolk. Foreldrekurs, søskenkurs, besteforeldrekurs, ungdomskurs og ulike fagkurs. I dag da de fleste skal gå på nærmiljøbarnehager/skoler er det viktig for foreldre å bli informert om barnas rettigheter. Vi har samarbeidet med andre interesseorganisasjoner samt barne/voksenhabiliteringen i fylkene. De voksne med CP og lignende funksjonshemminger har et dårlig habiliteringstilbud, og de fleste sliter med senskader og møter liten forståelse i helsevesenet. Her er mye ugjørt innen voksenhabilitering. Vi er glad for at vi har fått en del voksne med funksjonshemminger som nye medlemmer. Dette vil styrke arbeidet for denne gruppen. Det er i de siste 3 år at voksenhabiliteringen er tatt på alvor i Helseregionen. I 2003 skulle alle kommuner ha en individuell plan for den enkelte med omfattende hjelpebehov men her er det mye ugjørt.

Det sosiale har vi tatt vare på ved å i alle år arrangere ferieleirer i inn- og utland, det har vært veldig vellykket med turer til Grand Canaria og det spanske fastlandet. Dagleirer på Vestlund Habiliteringssenter, båtturer til Danmark, England og Kiel, påskeopphold på Solstrand Fjordhotell. Julefester, høstfester, utlodninger, samt julebord har vi arrangert i flere år. Barneteaterforestillinger har vært en tradisjon.

Foreningen har engasjert seg i mange saker og vi vil spesielt nevne saker fra 1994 og oppover som ledsagerbevis, brukerstyrt personlig assistent og funksjonsassistenter. Dette har kommet mange funksjonshemmede til gode. Budsjettsituasjonen i fylker og kommuner har vi i samarbeid med

Fra 50-årsfest i Bergen november 2004.

andre interesseorganisasjoner vært med å påvirke. Mange medlemmer har vært brukerrepresentanter i offentlige råd og utvalg. Foreningen har og vært pådriver i forhold til det offentlige for å få gjennomført krav til livsløpsstandard og tilgjengelighet i bolig- og andre utbyggingssaker. Vi har også gitt økonomiske bidrag til spesialavdelinger ved skoler og til bofelleskap for velferdstiltak.

Foreningen hadde fra 1977 en aktiv foreldregruppe som arrangerte kurs og mange sosiale tiltak for våre medlemmer, bl.a. juletefest. I mange år ble dette populære arrangementet avviklet på Vestlund, men deltakelsen ble etter hvert så stor at en måtte flytte til Vesta sin store kantine i Fyllingsdalen. Det er et stort tiltak for foreningen med over 100 deltakere og presanger til alle ungene. Høstfesten med riding, leker for store og små og utlodning har vært svært populær, samt at vi har hatt julebord både for

foreldre og alle medlemmer i mange år. Det har vært svært positivt å se at så mange medlemmer har støttet opp om tiltakene. De siste 4 årene har det vært medlemmer av styret som har stått for de fleste arrangementer. Det har vært vanskelig å danne en ny foreldregruppe. Dette tilskriver vi tidspresset i hverdagen, hvor begge foreldre er i arbeid og mange ikke har overskudd til å engasjere seg.

Det har vært en fantastisk utvikling vedrørende hjelpemidler og dette har påvirket hverdagen for mange. Et tilbakeskritt har vært at fritidshjelpemidler ikke dekkes til brukere over 26 år. Datatekniske hjelpemidler har mange funksjonshemmede god nytte av, og det har gitt mange en bedre måte å kommunisere på. Vi har hatt flere tillitsvalgte som brukerrepresentanter på Hjelpemiddelområdet.

Vi har nå en godt besøkt internettside hvor vi forsøker å holde våre medlemmer og andre informert om arrangementer og ny info fra det offentlige, samt at der finnes nyttig informasjon om foreningens virke.

Nye behandlingsmetoder har de siste årene gjort at mange har fått en mer smertefri hverdag. Botox for eksempel, er en behandling av spasmer som ved innsprøytning i en muskel lammer den delvis i en periode på ca. 3 måneder. Baklofen er et større inngrep med spasmedempende medisin fra en innoperert pumpe til ryggmargen. Mange av våre medlemmer har god nytte av disse behandlingene. En har også kommet langt når det gjelder ortopediske operasjoner, og vi har nå fått et ganglaboratorium her på Vestlandet på Barneklubben ved Haukeland Sykehus. Intensiv trening for barn er kommet godt i gang, og også Vestlund habiliteringssenter driver intensiv habilitering. Foreldregruppen drev i flere år 3 ukers intensive kurs med spesialister fra Petø Instituttet i Ungarn. Det er nå et Petøinstitutt på Hamar hvor foreldre kan søke plass for sine barn og får sine utgifter dekket av Helseregionen. Det samme gjelder Domanmetoden som er en mer intensiv behandlingsmetode som krever mye av foreldre og hjelpere.

Styret i Cerebral Pareseforeningen Hordaland og Sogn og Fjordane i 2005:

Leder Kjellaug Sjøthun, nestleder Einar Georg Johannessen, sekretær Eldrid H. Rasmussen, Kasserer Erna Lervik, styremedlemmer Bjørn Greve, Birgitte Hjertaas, Magnus Kluck, varamedlemmer Anne Takvam, Oddvar Jansen, Eirik Danielsen.

CP NÅLEN - Stiftet 1953

Foreningens utmerkelse for særlig innsats. Tildelt følgende personer i Hordaland:

Esther Johannessen, Fritz Poppe Jensen, Magda Mowinckel, Per Inge Hatlestad, Marit Songstad, Hedda Riise, Jon Lind Sundvor

Fra 2004 gikk foreningen over til å gi et årlig reisestipend som takk for stor innsats.

Kjellaug Sjøthun var den første som fikk denne utmerkelsen.